

kojima govore i memoari, ratni izvještaji i drugi dokumenti s tom razlikom što su faktografske tačnosti podignute na stupanj uopćenoga herojskog ideala i što su poetizirane. Gusev analizira više partizanskih pjesama, motiva i oblika te govori o vezama sa starijim folklornim vrstama i oblicima izražavanja.

U članku »Historičnost vrste 'častuška'« iznosi S. G. Lazutin da je pojava i razvoj častuški kao vrste, osobito historijskih, usko povezan s porastom narodne svijesti, s društvenom aktivnošću naroda i povećanjem njegove uloge u razvitku društva. Stoga nijedna druga folklorna vrsta nije tako tijesno povezana s narodnim životom i historijom. Nijedna druga tako široko, brzo i određeno ne reagira na životne pojave kao ona. Upravo je zbog toga, zaključuje autor, ova vrsta narodnoga stvaralaštva, od svoje pojave oko sredine XIX stoljeća, postigla nezapamćen procvat u sovjetskom društvu.

O »Odrazu pojava historijske stvarnosti u svadbenim običajima ruskoga Sjevera« govori N. P. Kolpakova. Ona ističe da je svadbeni obred jedna od najznačajnijih monumentalnih i arhaičnih pojava ruskoga folkloru u kojem možemo naći mnogobrojne elemente iz narodne mitologije, religiozne i historijsko-pravne tragove, muzičko-pjesnička djela. Autorica je u općim crtama dala presjek razvoja svadbenih običaja, više puta zapisivanih za posljednjih sto godina (od 1850) na širokom području između rijeka Pinege, Mezene i Pečore, gdje su se drevni običaji sačuvali, što u sječanjima, što u životu do 1920.

U prilogu »Historijska stvarnost u zagonetkama« V. V. Mitrofanova kaže da su zagonetke sveobuhvatna vrsta, stara po svom postanku, ali živa u svakoj etapi razvitka društva pa i u suvremenosti. Autorica pledira za pojedinačno izučavanje tematskih skupina, uz usporedbu sa zagonetkama ostalih slavenskih zemalja. Ona navodi, kao primjer, da je za bugarske narodne zagonetke karakteristično često uspoređivanje sunca i njegovih zraka s krvlju zaklanih životinja i dodaje da je takva usporedba karakteristična također u ukrajinskim zagonetkama, ali nije i u ruskim.

O »Zajedničkim crtama u pjesničkim vrstama ruskoga folkloru XIX stoljeća« govori R. S. Lipec na osnovi bogate ostavštine folklorno-etnografskog materijala S. I. Guljajeva. Građa koju je Guljajev sakupljao od 1840. do 1870. omogućuje, kaže autor, niz zapažanja o umjetničkom jedinstvu, o jedinstvu mnogih likova i motiva, a i o prirodi, životu, jeziku, historiji kraja — Altaja, gdje je zabilježen taj materijal.

Ante Nazor

JAHREBUCH FÜR VOLKSLIEDFORSCHUNG. IM AUFTRAG DES DEUTSCHEN VOLKSLIEDARCHIVS HERAUSGEGEBEN VON ROLF WILH. BREDNICH. ZEHNTER JAHRGANG. Walter de Gruyter, Berlin 1965, 208 str.

Godišnjak je podijeljen na tri osnovna dijela: I Rasprave, II Izvještaji, III Recenzije.

Christoph Petch u raspravi »Dopunjavanje i preoblikovanje pjesama« (uz novo izdanje Lochamske pjesmarice) upozorava da prilikom ponovnih objavljivanja starih pjesama valja biti oprezan te da treba pokušati ustanoviti koliki je njihov vjerojatni opseg bio u prvotnoj redakciji, a koliko je kasnije dodavano u toku vremena proširivanjem teksta, povećanjem broja strofa i njihovim preoblikovanjem, te preuzimanjem dijelova iz drugih pjesama. Zbog tih činilaca dolazi, naime, do misaonih proturječnosti u toku tih pjesama. To svoje stajalište demonstrira analizom dviju pjesama iz spomenute zbirke (iz XV st.) i ustanovljuje što je u njima, po logici sadržaja, vjerojatno bilo prvotno, a što je s vremenom naknadno bilo dodavano, odnosno preoblikovano. Na kraju razmatra i zapis melodije i na osnovu te notacije pokušava ustanoviti da li i u kolikoj mjeri taj stari notni zapis predstavlja samo notaciju pjevanja melodije, a koliko i instrumentalne svirke. Na tu pomisao navodi ga činjenica da se notirana melodija ni po svojoj dužini ni po muzičkim naglascima ne poklapa uvijek s pjevanim tekstom.

Zatim dolazi rasprava Selme Hirsch o izvornom obliku pjesme »Feinslieb von Flandern«. Riječ je o vrlo popularnoj pjesmi iz XVI st., a dosad se smatralo

da ju je spjevao pjesnik Georg Grünwald. Autorica razmatra razlike među mnogim izdanjima, uspoređujući ih međusobno i rasuđujući po originalnom rukopisu i po različitim analogijama što je pjesmi dodavano u toku vremena. Dolazi do zaključka da naslućivanje prema kojemu je pravi autor te pjesme pjesnik Jörg Graff možda nije bez osnova.

Rolf Wilh. Brednich u svom članku »Reutlingerov zbornik u gradskom arhivu u Überlingenu kao etnografski izvor« upozorava na monumentalnu zbirku od 8 svezaka u arhivu gradića Überlingena, kao dragocjen izvor za proučavanje narodnog života, događaja i pogleda na svijet u XVI st. To je obiteljska kronika Jakoba Reutlingera, starosjedioca i načelnika toga gradića, koju je pisao preko 30 godina, a nastavio ju je pisati nakon njegove smrti, daljnjih 12 godina, njegov unuk Medardus. Ta je kronika riznica podataka ne samo o obiteljskim i lokalnim događajima nego i o svjetskim zbivanjima kao i o pogledima na svijet jednoga tadašnjeg obrazovanog evropskog čovjeka. Kronika sadrži i opise javnih narodnih dramskih prikazivanja u tom gradiću, te opise narodnih običaja, naročito polkladnih, zatim narodnih vjerovanja i narodne predaje, kao pjesme, poslovice, stihove, historijske i aktuelne pjesme pripovjednog sadržaja i popularne pjesme objavljivane u tada običajnim novinama-lecima itd.

Ernst Klusen u članku »O apokrifnoj narodnoj pjesmi« ustanovljuje da je, kao posljedica Herderova otkrića vrednota narodne pjesme, nastalo ne samo veliko zanimanje za narodno stvaralaštvo nego su se počele uvelike stvarati i nove pjesme u duhu narodnih, a te su pjesme dijelom ušle u široke slojeve naroda koji ih je prihvatio kao prave narodne. Iz ideoloških (religioznih, političkih) ili estetskih razloga stanovito vrijeme ili stanovita grupa ne priznaje takve pjesme kao »prave«, kao »preporučljive« za upotrebu u narodu.

Pjesme koje nisu priznate ili prihvaćene kao narodne naziva autor apokrifnima. Njih treba razmatrati u svoj njihovoj složenosti i slojevitosti. U shvaćanjima određenih vremenâ ili društvenih skupina »apokrifne« narodne pjesme mogu prijeći među »kanonske« ili obrnuto.

U članku »Zabilješke narodnih pjesama raznog sadržaja iz Púrge u Štajerskoj«, dakle iz gradića u kojemu su se, prema predaji, nekoć pokapali slavenske vojvode, prikazuje Wolfgang Suppan dvije rukopisne zbirke pjesama iz XVIII st. (pa i starijih), koje su zapisivane oko 1884. To su neke stihovane legende, pastirske i božićne pjesme, balade, nabožne pjesme, samostalne strofe od četiri stiha itd.

Felix Hoerburger objavljuje članak »Slučajne tvorevine kao predmuzički oblik polifonije« u kojemu navodi simultano pjevanje različitih pjesama, npr. više istodobno plesnih i pjevanih kolâ od kojih je svako drugačijeg tempa i ritma, zatim istodobno pjevanje naricaljki kraj odra ili na groblju, pri čemu svaka narikača pjeva svoj tekst i svoju meličku i ritmičku formulu. Autor smatra da je i to svojevrsna polifonija, ali da se ne radi o nečemu što je istovetno sa svjesnom polifonijom u evropskoj umjetničkoj muzici, niti o nekoj organiziranoj imitacionoj tehnici. Tu postoji neko jedinstvo u smislu izvanmuzičke ili predmuzičke potrebe za istodobnim izivljavanjem nekih osjećaja, i to međusobno različitim tonskim, ritmičkim i pokretnim manifestacijama, koje su izazvane nekom vrsti kolektivnog zanosa (radosnog ili žalosnog), u okviru kojega se pojavljuju i individualni, a ostalima nezavisni oblici izražavanja toga kolektivnog osjećaja.

Rudolf Schenda saopćuje tri najvažnije varijante sicilijanske narodne balade »La barunissa di Carini« u kojoj je opisana nasilna smrt feudalke iz XVI st. Taj je događaj bio mnogo opjevan, pa je već u XIX st. ustanovljeno 400 varijanata te balade.

Drugi dio godišnjaka sadrži izvještaje. Tj. W. R. De Haan saopćuje u opširnom prikazu današnje stanje i položaj narodne pjesme u Nizozemskoj, a Oldrich Sirovátka priopćuje najvažniju literaturu za proučavanje čeških narodnih balada, što je u prvom redu namijenio inozemnim istraživačima za njihove komparativne studije.

Treći dio godišnjaka donosi prikaze i recenzije stručnih edicija.

Stjepan Stepanov